

Ποιος μας έσωσε από τον οθωμανικό ζυγό;

Γράφει ο: Σπύρος Αλεξίου*

Η Αγγλία ως εγγυήτρια

Όσοι υποστηρίζουν πως τα δάνεια αποτέλεσαν «ευλογία» δεν αρνούνται τα στοιχεία που αφορούν κακοδιαχείριση από την ελληνική πλευρά, αποκρύπτουν όμως τις καταχρήσεις των ξένων παραγόντων. Τα παρουσιάζουν ως μια απόδειξη της «κακοδαιμονίας» του ελληνικού κράτους, που ήταν ανέκαθεν διεφθαρμένο. Η εξήγηση της ύπαρξης διαφθοράς μετατίθεται στη σφαίρα της μεταφυσικής, ώστε να αποκρυφθεί και η συνειδητή διαδικασία εκμαυλισμού των συνειδήσεων.

Το κυριότερο όμως είναι η αντιστροφή της πολιτικής και διπλωματικής διάστασης. Το αναθεωρητικό ρεύμα επιδιώκει να παρουσιάσει τα δάνεια ως μια οικονομική διαδικασία που γέννησε τη μεταστροφή της αγγλικής πολιτικής υπέρ της Ελληνικής Επανάστασης. Τα δάνεια, υποστηρίζουν, ακόμη και αν διαμόρφωσαν ένα καταχρεωμένο και εξαρτημένο κρατίδιο, μας έσωσαν (όπως, ας πούμε, τα μνημόνια). Τα επιχειρήματα αυτά είναι έωλα.

Στην Ελλάδα η φιλοαγγλική μερίδα έλεγχε την κυβέρνηση που προέκυψε από τη Β' Εθνοσυνέλευση του Άστρους (1823).

Ο Μαυροκορδάτος σε συνεργασία με τους εφοπλιστές της Ύδρας αποφάσισαν τη σύναψη δανείων αποκλειστικά από την Αγγλία, ώστε να εξοντώσουν τους εσωτερικούς τους αντιπάλους και να καταστήσουν την Αγγλία εμπλεκόμενη δύναμη λόγω άμεσων οικονομικών συμφερόντων. Οι Άγγλοι τραπεζίτες εμφανίστηκαν πρόθυμοι να προβούν σε μια επένδυση πολύ υψηλού ρίσκου.

Είναι προφανές πως όλες αυτές οι διαδικασίες είχαν τη σιωπηλή έγκριση και ανοχή της αγγλικής κυβέρνησης, η οποία επίσημα στήριζε την Οθωμανική Αυτοκρατορία, τόσο σε διπλωματικό επίπεδο όσο και έμπρακτα. Δεν είναι καθόλου παράξενο μια υπερδύναμη να μη βάζει όλα τα αυγά της σε ένα καλάθι, το παράξενο, στα όρια της φαιδρότητας, είναι να υποστηρίζεται σοβαρά πως ο Μαυροκορδάτος και οι Άγγλοι τραπεζίτες έπαιζαν τέτοια παιχνίδια κρυφά ή κόντρα στη θέληση της ισχυρότερης κυβέρνησης του κόσμου, η οποία «δεν γνώριζε τίποτα για την κατασπατάληση», και μάλιστα άλλαξε πολιτική για 2.800.000 λίρες. Τα όρια της φαιδρότητας δε ξεπερνιούνται με την εξήγηση που επιχειρείται να δοθεί, στο άρθρο της Καθημερινής:

«Η σύναψη των δανείων έγινε εφικτή όταν ανέλαβε υπουργός Εξωτερικών στο Ηνωμένο Βασίλειο ο μεγάλος Βρετανός πολιτικός και φιλέλληνας Τζορτζ Κάνινγκ, ο οποίος άλλαξε δραστικά την πολιτική του προκατόχου του Κάσλρεϊ [...] και άναψε το πράσινο φως στο Σίτι του Λονδίνου για τη σύναψη των δανείων».[1]

Η Αγγλία λοιπόν άλλαξε πολιτική επειδή ο μεγάλος Κάνινγκ ήταν... φιλέλληνας. Δεν είναι και η πιο πειστική εξήγηση!

Ο φόβος της ρωσικής αρκούδας

Οι κινήσεις αυτές ήταν γνωστές και στη ρωσική διπλωματία, η οποία στις 9 Ιανουαρίου 1824 απάντησε με το «σχέδιο των τριών τμημάτων». Το σχέδιο προέβλεπε να επέμβουν οι δυνάμεις, όχι για να καταπνίξουν την Επανάσταση, μα για να αναγνωρίσουν κρατική υπόσταση στους επαναστάτες και να επιβάλουν την ειρήνευση στην περιοχή. Καθώς ο σουλτάνος δεν θα δεχόταν απόλυτη πολιτική ανεξαρτησία και ο Έλληνας τον τουρκικό ζυγό, πρότεινε να ιδρυθούν τρεις ηγεμονίες στα πρότυπα των παραδουνάβιων (Θεσσαλία, Βοιωτία και Αττική η πρώτη, Ήπειρος και Αιτωλοακαρνανία η δεύτερη και η τελευταία να περιλαμβάνει Κρήτη και Πελοπόννησο), στις οποίες η Τουρκία θα διατηρούσε την επικυριαρχία.

Το ρωσικό σχέδιο απορρίφθηκε από όλες τις πλευρές, όμως είχε μεγάλη πολιτική σημασία, καθώς έθετε επί τάπητος την ανάγκη εξεύρεσης κάποιας λύσης στον Νότο της Βαλκανικής. Πλέον ξεκινούσε διπλωματικός μαραθώνιος μεταξύ των δυνάμεων, με πολλές παλινωδίες και παράπλευρες κινήσεις για την κατάκτηση στρατηγικών πλεονεκτημάτων. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ενταχθούν και τα δάνεια.

Σχηματικά θα μπορούσαμε να πούμε πως η αγγλική πολιτική χωρίζεται σε δύο φάσεις, με σημείο καμπής το 1824. Από την απόλυτα εχθρική στάση της πρώτης περιόδου η Αγγλία πέρασε στη διεκδίκηση του ρόλου της κυρίαρχης δύναμης κατά τη διαδικασία «μεσολάβησης για την εξεύρεση λύσης». Ο καταλύτης για αυτήν την αλλαγή δεν ήταν φυσικά, όπως υποστηρίζεται, ο φιλελληνισμός και η λατρεία για τον πολιτισμό μας· είναι απορίας άξιο πώς αυτή η λατρεία «κοιμόταν» μέχρι το 1824. Ο καταλύτης ήταν ο αγώνας του ελληνικού λαού, που διέψευσε τις εκτιμήσεις για μια γρήγορη κατάπνιξη της Επανάστασης.

Το 1824 το «ζορμπαλίκι μιας χούφτας ρέμπελων», όπως είχε αρχικά χαρακτηριστεί η Επανάσταση, άντεχε παρά τις δυσκολίες.

Αυτό οδήγησε, ειδικά μετά το 1822, στη διαμόρφωση φιλελεύθερου και φιλελληνικού ρεύματος στη Δύση. Προκάλεσε αναστάτωση στην Ανατολική Μεσόγειο και στους εμπορικούς της δρόμους και αποτέλεσε απειλή αποσταθεροποίησης του «μεγάλου ασθενούς», της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Όλα αυτά διαμόρφωσαν προϋποθέσεις παρέμβασης της Ρωσίας στην περιοχή. Αυτός ήταν ο μεγάλος φόβος της Αγγλίας και για αυτό προχώρησε στην υπογραφή του Πρωτοκόλλου της Πετρούπολης με τη Ρωσία το 1826 και φυσικά στη Συνθήκη του Λονδίνου το 1827, η οποία επηρέασε αποφασιστικά την τύχη του ελληνικού ζητήματος.

Τον στόχο της αγγλικής πολιτικής περιγράφει ξεκάθαρα ο υπουργός Εξωτερικών Ντόντλεϊ στην απόρρητη *notam* προς τον πρεσβευτή της Αγγλίας στην Κωνσταντινούπολη Στράντφορντ Κάνινγκ:

«Η Πύλη πρέπει να γινώσκη τα αισθήματα ών εμφορούνται προς αυτήν η Αγγλία κι η Γαλλία. Φρόνιμος πολιτική απαιτεί την αποκατάστασιν των σχέσεων μεταξύ Τουρκίας και των δύο μνημονευθεισών Δυνάμεων αίτινες θα δυνηθώσι να απομακρύνωσιν πάντα κίνδυνον δυνάμενον να προέλθη εκ των φιλοδόξων σχεδίων της Τρίτης Δυνάμεως [σ.σ. της Ρωσίας]».

Ευτυχώς που έγινε το Ναβαρίνο

Η τελευταία γραμμή άμυνας του αναθεωρητικού ρεύματος είναι η ναυμαχία του Ναβαρίνου. «Ακόμη, όμως, και εάν οι Έλληνες είχαν κάνει την καλύτερη δυνατή χρήση των δανείων, η ιστορία απέδειξε ότι η απελευθέρωση της Ελλάδος χρειάστηκε τη Ναυμαχία στο Ναυαρίνο». Πρόκειται για ξεκάθαρη διαστρέβλωση. Η Ελληνική Επανάσταση, ακόμη και με δεδομένη την κακοδιαχείριση των δανείων και την εχθρική στάση όλων των δυνάμεων, είχε προκαλέσει μέγα διεθνές θέμα και είχε οξύνει τις αντιθέσεις μεταξύ τους. Ήταν προφανές, λοιπόν, πως δεν γινόταν να αγνοηθεί.

Πάνω από όλα όμως, αυτό που συνειδητά αποκρύπτεται είναι πως την ίδια περίοδο οι επαναστάτες έφτασαν σε δύο περιπτώσεις πολύ κοντά στο να πετύχουν την αποφασιστική στρατιωτική νίκη που θα δημιουργούσε τετελεσμένα: την άνοιξη του 1826 στο Μεσολόγγι και τον επόμενο χρόνο στην Αττική, με την επική εκστρατεία του Καραϊσκάκη. Και στις δύο περιπτώσεις, συνειδητά και σχεδιασμένα, η Αγγλία και τα πολιτικά φερέφωνα της στην Ελλάδα υπονόμισαν αυτήν τη δυνατότητα. Το Μεσολόγγι αφέθηκε σκόπιμα να πέσει από την πείνα, ακριβώς λίγους μήνες μετά τη σύναψη των «σωτήριων» δανείων, διότι η ελληνική κυβέρνηση δεν διέθεσε ούτε ένα γρόσι για να το εφοδιάσει. Την επόμενη χρονιά δολοφόνησαν τον Καραϊσκάκη και με αρχιστράτηγο τον Τσορτζ και ναύαρχο τον Κόχραν κατέληξαν στην καταστροφή του Αναλάτου.

Ο στόχος φαινόταν να επιτυγχάνεται: η Ελλάδα προτεκτοράτο με εδάφη μόνο την Πελοπόννησο και λίγα νησιά, ναυτική βάση των Άγγλων και εμπόδιο στους Ρώσους.

Η απρόσμενη ναυμαχία του Ναβαρίνου ήταν μια εξέλιξη πέρα και έξω από τον αγγλικό σχεδιασμό. Μετά τη ναυμαχία αφαιρέθηκε η αρχηγία του αγγλικού στόλου της Μεσογείου από τον Έντουαρντ Κόδριγκτον, ο οποίος παραπέμφθηκε σε ναυτοδικείο. Σε βασιλικό λόγο στη Βουλή των Κοινοτήτων, τον Μάρτιο του 1828, αναφέρεται ότι «η Α.Μ., καίπερ εκτιμώσα την ανδρεία των συμμαχικών στόλων, οικτίρει την σύγκρουσιν αυτών προς στόλον φιλικόν».

Αποκρύπτεται ακόμη πως μετά το Ναβαρίνο, και με την ενθάρρυνση της Αγγλίας, ο σουλτάνος Μαχμούτ αρνήθηκε να συμβιβαστεί. Το μόνο που δεχόταν ήταν να παράσχει αμνηστία στους επαναστάτες και «χάριζε τα δοσίματα από το 1821 έως το 1829»! Υποχώρησε μόνο όταν ξέσπασε ο Ρωσοτουρκικός Πόλεμος του 1828 και ο στρατηγός Ντίβιτς έφτασε έξω από την Κωνσταντινούπολη, επιβάλλοντας την υπογραφή της Συνθήκης της Αδριανούπολης στις 14 Σεπτεμβρίου 1829. Η καλύτερη μαρτυρία για την καταλυτική σημασία της συνθήκης αυτής είναι του πρωθυπουργού της Αγγλίας Γλάδστον:

«Το 10ον άρθρον της Συνθήκης της Αδριανουπόλεως αποτελεί το διεθνές συμβόλαιον της υπάρξεως της Ελλάδος ως κράτους ανεξάρτητου»[2].

Σε ανταπόκρισή του που δημοσιεύτηκε στη New York Tribune, στις 21 Απριλίου 1853, ο Μαρξ γράφει:

«Ποιος έκρινε την έκβαση του αγώνα των Ελλήνων; Ούτε οι συνωμοσίες του Αλή, ούτε η ναυμαχία του Ναυαρίνου, ούτε ο γαλλικός στρατός, ούτε τα πρωτόκολλα στο Λονδίνο, αλλά ο Ντίβιτς, επικεφαλής του ρωσικού στρατού».

Τον Ντίβιτς ο τσάρος τον ονόμασε «υπερβαλκάνιο», ενώ τον Κόδριγκτον οι Άγγλοι τον πέρασαν από ναυτοδικείο.

Επίλογος

Αν αλλάξει κάποιος ονόματα και χρονολογίες, είναι πιθανό να μπερδευτεί. Δάνεια από το εξωτερικό που οι κυρίαρχες φωνές τα χαρακτηρίζουν «ευλογία», λεφτά που «μαζί τα φάγαμε», διότι εμείς οι Έλληνες «έχουμε τη διαφθορά στο DNA μας», ατελείωτο φαγοπότι στα εξοπλιστικά προγράμματα, ξενόδουλες κυβερνήσεις-πίονια στη διεθνή σκακιέρα, διαχρονικοί «Ορλάνδοι». Και όλα αυτά χτυπημένα στο μίξερ μαζί με «πολιτισμένους Ευρωπαίους, θαμπωμένους από τη λάμψη του Παρθενώνα», που μας προσφέρουν «πρωτοφανή στήριξη»! Σαν να μην πέρασε μια μέρα...

Ακριβώς αυτή η διαπίστωση οδηγεί «ακαδημαϊκούς» να αποτινάσσουν κάθε ίχνος επιστημοσύνης, ενίοτε και σοβαρότητας, προκειμένου να ακολουθήσουν τη γνωστή, αντίστροφη διαδρομή της αστικής ιστοριογραφίας: κόβουν και ράβουν την ιστορία με κριτήριο τις σύγχρονες πολιτικές συνθήκες και το αποτέλεσμα το αξιοποιούν ως ιδεολογικό όπλο για τη δικαιολόγηση πολιτικών επιλογών όπως τα μνημόνια ή η εξάρτηση από τη Δύση. Εξόχως φαιδρή και η εμμονή να αναδειχτεί ως «σωτήρας» η Δύση και να αποσιωπηθεί ο όποιος ρόλος της Ρωσίας· της Ρωσίας, όχι της Σοβιετικής Ένωσης, εδώ δεν έχουμε το «φάντασμα του κομμουνισμού», ο Ντίβιτς δεν ήταν ο Ζούκοφ. Φαιδρή, αλλά εξηγήσιμη με όρους σύγχρονων γεωπολιτικών αντιθέσεων.

Και το κυριότερο, στόχος είναι ο εξοβελισμός κάθε συζήτησης για τον ρόλο του λαϊκού παράγοντα, ο εξοβελισμός ακόμη και της λέξης «Επανάσταση». Μας έσωσαν οι Άγγλοι, οι Γάλλοι, οι τραπεζίτες, οι φωτισμένοι πολιτικοί, οι Έλληνες της διασποράς και όποιος άλλος, εκτός από αυτούς που πολεμούσαν οκτώ χρόνια, εκτός από τους 200.000 νεκρούς, εκτός τελικά από την Επανάσταση. Ευτυχώς για εμάς και δυστυχώς για αυτούς, η ιστορική αλήθεια είναι αμείλικτη, αρκεί να φτάνει στην κοινωνία.

* Ο Σπύρος Αλεξίου είναι Φιλολόγος, συγγραφέας.

Παραπομπές

1. Αποστολίδης Ν. & Βελέντζας Κ., «Ήταν ληστρικά τα δάνεια που λάβαμε από την Αγγλία;».
2. Φωτιάδης Δ., Κανάρης, σελ. 497.

Δημοσιευμένο στις 17 Μαρτίου 2021 στο <https://info-war.gr/prodimosieysi-21-rogmes-stin-episimi-i/>